

Børnerådet

NOTAT: FAMILIE- OG ARBEJDSLIV I ET BØRNEPERSPEKTIV

Børnerådet

Indholdsfortegnelse

Indledning og baggrund	1
Børnenes perspektiv på familielivet.....	1
Forældrenes forhold og betydningen for barnet.....	3
Pres på familien skaber pres på børnene.....	4
Syge børn og omsorgsopgaver i familien	6
Børnerådets anbefalinger til initiativer, der kan være med til at sikre børns oplevelse af et godt familieliv.....	8
Genopret det tværministerielle børneudvalg.....	8
Børn har brug for og ret til at vokse op i familier i trivsel	8
Børn har brug for og ret til tilstedeværende forældre, der ikke er stressede	9
Børn har ret til at være sammen med begge deres forældre i deres barndom	11
Børn har ret til at blive passet af deres forældre, når de er syge	12

Indledning og baggrund

Børnerådets nye undersøgelse om børnehavebørns oplevelse af livet i familien og balancen mellem arbejde og familieliv viser, at familiens yngste i høj grad mærker, når forældrene har travlt og dagligdagen presser dem. 56 pct. af børnene fortæller fx, at de har prøvet at komme i børnehave, selvom de ikke var raske, og 43 pct. fortæller, at deres forældre har 'rigtig meget travlt'. Børnene fortæller samstemmende, at forældrenes travlhed smitter af på dem, og at det ikke er spor rart. Forældrenes travlhed gør, at børnene oplever, at deres forældre ikke har tid til dem, at forældrene glemmer ting, eller at de skælder ud.

Undersøgelsens resultater bekræfter et billede, som også tidligere undersøgelser i Børnerådets paneler tegner, nemlig at forældrenes evne til og mulighed for at balancere familielivet med en travl hverdag og et arbejdsliv har stor betydning for børn og unges generelle trivsel. Undersøgelserne viser – uanset i hvilke aldersgrupper vi spørger – at deres trivsel og børneliv i høj grad er påvirket af de rammer, vi politisk og fra samfundets side sætter for de voksnes liv og arbejdsliv.

Børnerådet har gennem årene flere gange spurgt ind til børn og unges oplevelser af livet i familien både i Børnerådets Minibørnepanel, som består af ca. 1.000 af landets børnehavebørn, og i Børnerådets Børne- og Ungepanelet, der består af mellem 2.000 og 4.000 skolelever fra mellemtrinnet eller udskoling. I dette notat formidles børnenes og de unges oplevelser på tværs af de tidligere undersøgelser, og samtidig sættes børnenes oplevelser i relation til den eksisterende viden om familie- og arbejdslivsbalancen fra andre undersøgelser. Her belyses forhold som fx fleksibilitet på arbejdsmarkedet, barselsforhold og regler ved børns sygdom i et komparativt perspektiv med andre sammenlignelige lande.

Sidst i notatet er der opstillet en række anbefalinger, som Børnerådet håber kan være et kvalificeret indspark til den politiske debat om familie- og arbejdslivsbalancen. Anbefalingerne er tænkt som en håndsrækning til arbejdet med forskellige initiativer, der kan være med til at sikre, at børn og unge får de optimale vilkår i familien til at udvikle sig og leve et godt børneliv.

Børnenes perspektiv på familielivet

De fleste børn i Børnerådets undersøgelser forbinder det gode børne- og familieliv med, at forældre og børn trives og har det godt sammen. Langt de fleste børn synes, at familien er vigtig – i en undersøgelse om unges oplevelse af familielivet fra 2015 blandt 1.500 børn i 8. klasse mener kun 1 pct., at det ikke er vigtigt at bruge tid sammen med sin familie¹.

I undersøgelsen *Det gode børneliv*² fra 2012 er 1.900 børn fra 6. klasse i Børnerådets Børne- og Ungepanel blevet bedt om at rangere de vigtigste forhold i familien, og her sætter de højest, at forældrene ikke skændes. Derefter følger, at familien tager på ture sammen, og at mor, far og

¹Børneindblik 5/15: *Mere end hver fjerde ung har svært ved at snakke med mor eller far.*

http://www.boerneraadet.dk/media/157002/BRD_Boerneindblik_Nr515_Familiepolitik.pdf

² I undersøgelsen blev Børnerådets Børne- og Ungepanel, som i 2012 bestod af ca. 1.900 børn i 6. klasse, spurgt om et bredt udsnit af spørgsmål omkring deres liv, herunder livet i familien.

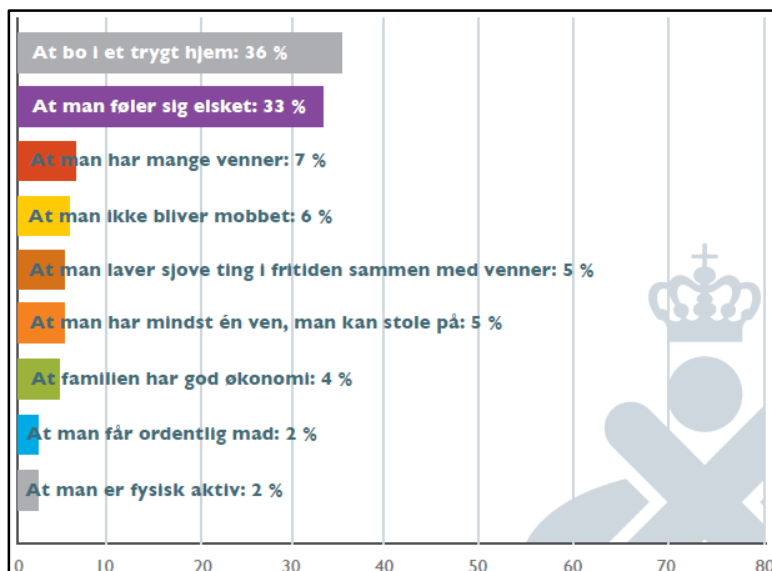
søskende bor sammen. Den øvrige fordeling ses nedenfor (børnene måtte maksimalt sætte tre kryds):

Figur 1: De vigtigste forhold i familien

1. At mor og far ikke skændes: 52 %
2. At man tager på ferie og ture sammen: 46 %
3. At mor, far og søskende bor sammen: 45 %
4. At man kan stole på hinanden: 41 %
5. At man respekterer og forstår hinanden: 38 %
6. At man kan være sig selv: 33 %
7. At man taler sammen hver dag: 29 %
8. At der er en god økonomi: 26 %
9. At man alle sammen er med til at bestemme: 20 %
10. At forældre ikke skælder ud: 13 %

Børnene i undersøgelsen er også blevet spurgt om, hvad der er vigtigst for, at man som barn har det godt. Her spiller familien ligeledes en vigtig rolle, idet hele 36 pct. siger, at det er vigtigst at bo i et trygt og kærligt hjem.

Figur 2: Hvad er vigtigst for at have det godt?

I undersøgelsen *Familieformer og skilsmisse*³ fra 2011 er 1.900 elever i 5. klasse fra Børne- og Ungepanelet blevet bedt om at svare på, hvad der kunne være bedre hjemme hos dem. Her svarer

³ Undersøgelsen *Familieformer og skilsmisse* (2011) i Børnerådets Børne- og Ungepanelet var en del af Familiestyrelsens evaluering af forældreansvarsloven.

børnene oftest, at de gerne vil have forældre, der arbejder mindre, er mindre stressede, og at de ønsker mere tid og flere aktiviteter sammen med forældrene.

Undersøgelsen viser, at mange af børnene i 5. klasse oplever kernefamilien som billedet på en *rigtig* familie, på trods af at mange andre familieformer er udbredt. Men når børnene skal svare på, hvad der er vigtigst for at have en *god* familie, betyder selve konstruktionen mindre. Her vægter de værdier og aktiviteter, man er fælles om i familien, højest. Samtidig erklærer 66 pct. af børnene sig enige i, at det ikke gør så meget, hvordan familien er sammensat, hvis bare man er glade sammen.

Figur 3: Hvad er vigtigst ved en god familie?

At man har gode oplevelser sammen	69 %
At man holder af hinanden	68 %
At man har det godt/sjovt sammen	66 %
At man passer på hinanden	65 %
At man er sammen i hverdagen	51 %
At man bor sammen	40 %
At man er af samme blod	9 %

Procenterne summer ikke til 100, idet det var muligt at sætte flere kryds.

I Danmark er forskningsfeltet for forældrerelationens indvirkning på barnets trivsel relativt begrænset. Udenlandske studier viser dog, at forældrenes forhold til hinanden har stor betydning for børn og unges generelle trivsel⁴. Denne forskning viser også, at børn bærer stemninger og konflikter med sig på kort sigt i forhold til venner og klassekammerater og på langt sigt i deres følsomhed over for konflikter.

Forældrenes forhold og betydningen for barnet

Minimum en tredjedel af en årgang vil opleve, at deres forældre går fra hinanden, inden de bliver 18 år. Det betyder, at mange børn i løbet af deres opvækst er direkte eller indirekte involveret i en konflikt mellem deres forældre. Samtidig viser forskning, at par-tilfredsheden og glæden ved samhørighed falder, når par får børn⁵. Meget tyder på, at det skyldes, at den gode kommunikation lider under træthed og stresssymptomer. Forældrenes evne til at have en god og sund kommunikation er afgørende for tilfredsheden i parforholdet, men netop denne evne udfordres for nogle, når de bliver forældre.

Børnene i flere af Børnerådets undersøgelsen er blevet bedt om at komme med deres perspektiv på skilsmisser. I undersøgelsen *Familieformer og skilsmisse* er det kun 7 pct. af børnene, der mener, at der ikke kan være noget svært forbundet med, at ens forældre bliver skilt. De øvrige børn peger blandt andet på, at det, der kan være svært, når ens forældre skal skilles, er, at forældrene ikke kan

⁴ Mansfield (2004), Stocker (1999), Davies & Myers (1999).

⁵ Trillingsgaard (2012) *Relationship Satisfaction During the Transition to Parenthood: Preventing and Predicting Distress*, Ph.D.-afhandling.

tale sammen eller er uvenner, at man skal flytte, og at man skal vælge, hvor man vil bo. Børnene i panelet fremhæver dog også, at der kan være gode ting for børn ved en skilsmisse. Her er der dog i høj grad tale om ting, der nedtrapper konflikten mellem forældrene, fx at man får en gladere familie, og at man slipper for, at forældrene skændes.

Den seneste familielivsundersøgelse fra foråret 2015 blandt 1.500 elever i 8. klasse bekræfter, at skilsmisse har stor indvirkning på børn og unges trivsel. Her tegner der sig et tydeligt billede af, at de unges bekymringer om en eventuel skilsmisse hænger sammen med deres generelle livstilfredshed. Fx føler 40 pct. af de unge, der ofte tænker på, om deres forældre skal skilles, sig af og til ensomme, mens det kun gælder for 21 pct. af de unge, der sjældnere tænker på, om deres forældre skal skilles. Og 43 pct. af de unge, der til dagligt oplever dårlig stemning derhjemme, har en lav livstilfredshed, hvilket kun gør sig gældende for 12 pct. af de unge, der oplever, at stemningen derhjemme oftest er god⁶.

Hvis forældrene er gået fra hinanden, som det er tilfældet for næsten 20 pct. af de unge i Børne- og Ungepanelet, oplever mange unge afsavn i forhold til den forælder, som de ikke bor sammen med. 69 pct. af de unge savner således den forælder, som de ikke bor med – og de unge, som ikke er tilfredse med kontakten til den forælder, de ikke bor sammen med, trives generelt dårligere end de unge, der er tilfredse med kontakten⁷.

Også SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd – har i den store trivselsundersøgelse *Børn og unge i Danmark. Velfærd og trivsel 2014*⁸ set på sammenhængen mellem den familietype, som børn og unge lever i, og forskellige risikofaktorer, som de unge udsætter sig selv for eller udsættes for. Her konkluderes det, at børn fra ikke-kernefamilier har højere risiko for at begå kriminalitet eller blive udsat for kriminalitet, og risikoen for, at de har et højt forbrug af rusmidler, er større end for børn i kernefamilier.

Forældres indbyrdes forhold og en eventuelt skilsmisse har altså ovenud stor betydning for børn og unges trivsel.

Pres på familien skaber pres på børnene

Et gennemgående træk i Børnerådets undersøgelser af familielivet er, at børnene er meget følsomme over for, når deres forældre er fortravlede. De oplever i høj grad også at være pressede, hvis deres forældre er pressede.

I undersøgelserne *Portræt af 4. klasse*⁹ fra 2010 og *Portræt af 7. klasse*¹⁰ fra 2014 i Børne- og Ungepanelet fremhæver børnene, at travlhed i hjemmet har betydning for deres egen trivsel. Mange

⁶ Børneindblik nr. 2/16: *Forældres skænderier får unge til at bekymre sig om skilsmisse.*

http://www.boerneraadet.dk/media/165347/BRD_Boerneindblik_Nr216_Foraeldres_skaenderier.pdf

⁷ Børneindblik nr. 3/16: *7 ud af 10 unge savner den forælder, de ikke bor hos.*

http://www.boerneraadet.dk/media/171872/BRD_Boerneindblik_Nr316_Unge_kontakt_til_foraeldre.pdf

⁸ https://pure.sfi.dk/ws/files/209173/1430_Boern_og_unge.pdf

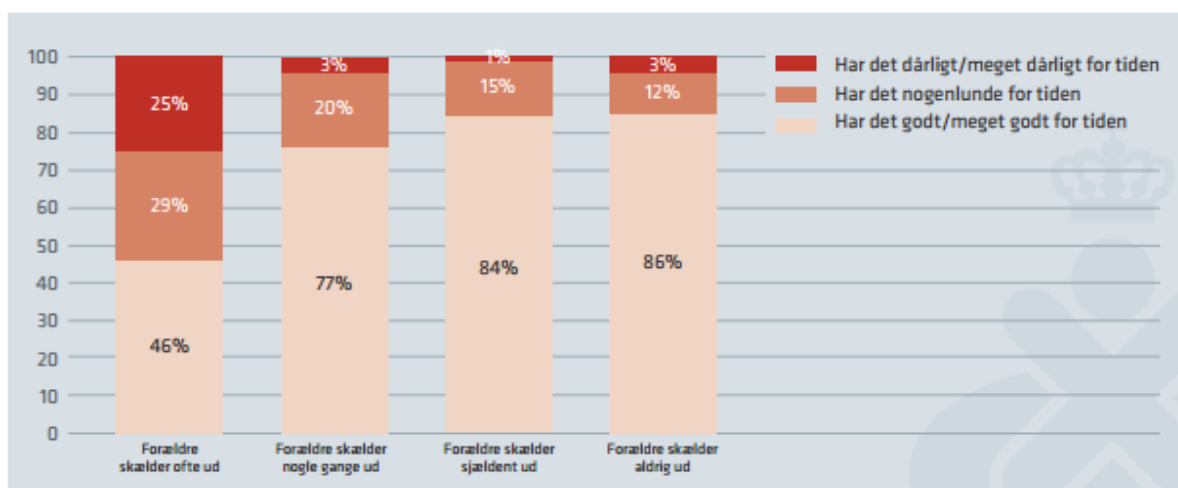
⁹ <http://www.boerneraadet.dk/media/30411/Portraet-af-4-klasse.pdf>

¹⁰ Undersøgelsen om børnenes opfattelse af deres forældre findes i *Børneindblik nr. 6/2014: Stressede forældre skælder ud og råber.* http://www.boerneraadet.dk/media/74683/Bc398RNEINDBLIK_Nr62014.pdf.

børn beskriver deres forældre som nogen, der arbejder for meget og derfor bliver stressede. Det betyder, at de skælder unødvendigt meget ud, hvilket børnene reagerer negativt på. Undersøgelsen viser, at de børn, der ofte får skæld ud, også i højere grad trives dårligere end de børn, der ikke får skæld ud.

Figur 4: Sammenhængen mellem skæld ud og børnenes trivsel

BØRN, DER FÅR MEGET SKÆLDUD, TRIVES DÅRLIGERE

Antal svar: 1.986. 'Ved ikke' er ikke med

Tæt på 30 pct. af børnene i 7. klasse mener, at både deres mor og far arbejder meget og ikke er så meget hjemme, som børnene gerne ville have. I figur 4 nedenfor ses der en sammenhæng mellem, hvor gode, børnene synes, deres forældre er til at være forældre og børnenes oplevelse af forældrenes stressniveau. Omkring 80 pct. af de børn, der siger, at deres forældre er nogenlunde, dårlige eller meget dårlige, siger samtidig, at deres forældre ofte eller nogle gange er stressede.

Figur 5: Sammenhæng mellem forældres stressniveau og børnenes vurdering af deres evne til at være gode forældre

STRESSEDE OG GODE/DÅRLIGE FORÆLDRE		
	**Gode/meget gode forældre	Nogenlunde/dårlige/meget dårlige forældre
Forældre er ofte stressede	6%	33%
Forældre er nogle gange stressede	34%	46%
Forældre er sjældent stressede	46%	15%
Forældre er aldrig stressede	14%	6%
Total	100%	100%

Antal svar: 1.970.

I undersøgelsen *Portræt af 7. klasse* kommer de 2.500 børn med anbefalinger til forældrene, og her er der en klar tendens. Børnene vil gerne lyttes til og have mere tid sammen med forældrene, og de

vil gerne, at forældrene skændes mindre og er mere hjemme. I de kvalitative interviews fortæller børnene, at de gerne vil have mere tid til hygge og samvær med forældrene.

I 2011 gennemførte Børnerådet undersøgelsen *Mellem hjem og børnehave* i Børnerådets Minibørnepanel¹¹. I undersøgelsen bliver børnene blandt andet spurgt ind til hente-/bringesituationen, travlhed i hjemmet om morgenen og deres tilfredshed med, hvor lang tid de er i børnehaven. Heldigvis er 80 pct. af børnene glade for at gå i børnehave, men samtidig synes 33 pct., at de er i børnehaven for lang tid, og ca. 30 pct. synes, de bliver afleveret for tidligt eller hentet for sent. Børnene fortæller også om en del stress i familien om morgenen, fx fortæller 51 pct., at deres forældre har meget travlt om morgenen.

Børnenes billede af travlhed i familien og stress i hverdagen bekræftes i flere undersøgelser fra et voksenperspektiv. Det fremgår af flere rundspørger og undersøgelser, at op imod halvdelen af forældre til børn mellem nul og seks år føler sig stressede¹². Tal fra Danmarks Statistik viser også, at der er størst risiko for skilsmisse i de første fire til seks år af ægteskabet¹³, hvilket for mange også er de år, hvor de er småbørnsforældre. Statens Institut for Folkesundhed konkluderer i den forbindelse, at aldersgruppen 25 til 44 år er den, der oftest føler sig stresset¹⁴.

Syge børn og omsorgsopgaver i familien

Når børnene er syge, kommer familierne ofte under pres. Flere rundspørger blandt forældre afslører, at børn, der ikke er helt raske, indimellem kommer i daginstitution eller skole¹⁵. Børn, der kommer i skole eller institution uden at være raske, har større sandsynlighed for at tiltrække nye infektionssygdomme eller smitte andre børn. I rapporten *Danske børns sundhed og sygelighed* fra 2009¹⁶ var en af anbefalingerne netop, at der skulle arbejdes for at nedsætte sygeligheden blandt de 1-2-årige vuggestuebørn.

Den seneste undersøgelse i Minibørnepanelet bekræfter billedet af, at børnene indimellem kommer i børnehave, selvom de er syge. Her svarer 56 procent af børnene nemlig, at de har prøvet at komme i børnehave, mens de ikke var helt raske, og 12 pct. fortæller, at det er sket mange gange¹⁷.

Børnene i undersøgelsen fortæller, at de som oftest bliver passet derhjemme af deres mor, når de er syge. 67 pct. fortæller, at deres mor for det meste passer dem, mens 17 pct. fortæller, at det for det meste er deres far. Børnenes oplevelser bekræftes af tal fra Danmarks Statistik, der viser, at danske

¹¹ Minibørnepanelet bestod i 2011 af 260 børn i 4-6 års alderen, som svarer på et talende spørgeskema (Minibørnepanelet er i dag udvidet til at bestå af ca. 1.000 børn i daginstitutioner).

¹² <http://livsstil.tv2.dk/articledag/id-48862040.html>

http://www.ugebreveta4.dk/boernejfamilier-arbejdet-presser-vores-familieliv-fler_20013.aspx

¹³ Befolkningens udvikling 2013, Danmarks Statistik

¹⁴ Sundhed og sygelighed i Danmark 2010, Statens Institut for Folkesundhed

¹⁵ Blandt andet undersøgelse foretaget af Megafon for Politiken. Fra artiklen den 23. august 2014 'Svenskerne undgår 'klokken 13-feber' i børnehaven' på politiken.dk.

¹⁶ Udgives af Statens Institut for Folkesundhed.

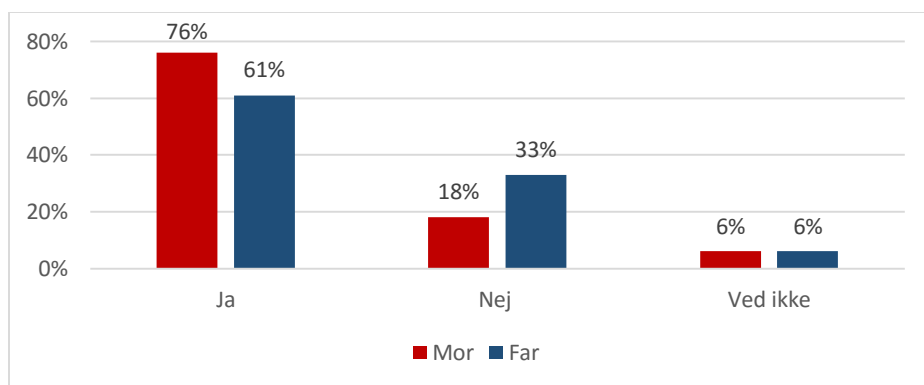
¹⁷ [Link til ny undersøgelse, når den er online.](#)

mødre tager to ud af tre af børnenes sygedage¹⁸. Tallene er stort set ens for brudte familier som for familier, hvor mor og far bor sammen.

En undersøgelse fra Rockwool Fonden fra 2016 viser, at mødre generelt bruger mere tid end fædre på at drage omsorg for børnene i familier med små børn. Fædres arbejdstid forbliver uændret, når de får børn, mens mødrenes tid med børnene bl.a. går fra deres arbejdstid¹⁹.

Flere af Børnerådets undersøgelser berører det faktum, at fædre bruger mindre tid på omsorgsopgaver i familien end mødre. Børnene i den nye undersøgelse fra Minibørnepanelet fortæller fx, at der er flere børn, som har holdt en fridag med deres mor end med deres far (figur 6). Og i undersøgelsen i Børne- og Ungepanelet om familieliv blandt unge i 8. klasse, fortæller 23 pct. af de unge, at de synes, de bruger for lidt tid med deres far, mens 13 pct. oplever, at de bruger for lidt tid med deres mor²⁰.

Figur 6: Flere børn holder fridage med deres mor end med deres far

Antal svar: mor: 524, far: 464

Spørgsmål: *Har du prøvet at holde en fridag med din [mor/far], hvor du ikke var syg, men lavede noget hyggeligt?*

I den nye undersøgelse fra Minibørnepanelet fortæller 30 pct. af børnene, at de faktisk gerne vil passes af deres far, når de er syge, mens det kun er 17 pct., der oplever det.

¹⁸ [http://www.fagbladet3f.dk/nyheder/862684505ac746858337003b1baf7053-20160308-mor-tager-\(stadig\)-barns-foerste-sygedag](http://www.fagbladet3f.dk/nyheder/862684505ac746858337003b1baf7053-20160308-mor-tager-(stadig)-barns-foerste-sygedag)

¹⁹ http://www.rockwoolfonden.dk/app/uploads/2016/02/Nybrev_Febr2016_DK_Arbejde-Familie_Final01.pdf

²⁰ Børneindblik 5/15: *Mere end hver fjerde ung har svært ved at snakke med mor eller far.*

http://www.boerneraadet.dk/media/157002/BRD_Boerneindblik_Nr515_Familiepolitik.pdf

Børnerådets anbefalinger til initiativer, der kan være med til at sikre børns oplevelse af et godt familieliv

Genopret det tværministerielle børneudvalg

Børnerådet anbefaler, at det tværministerielle børneudvalg genoprettes, så der sikres en koordinering af ministerierne imellem og også sikres et børneperspektiv i forhold til lovgivningen.

Det politiske ansvar for de forhold, der vedrører børns trivsel i familien, er fordelt i flere ministerier. De primære er: Børne- og Socialministeriet, Undervisningsministeriet, Beskæftigelsesministeriet, Udenrigsministeriet (ligestilling) og Sundheds- og Ældreministeriet. Dertil kommer i andre sammenhænge af børns liv Kulturministeriet og Justitsministeriet. Det betyder, at børns forhold i familien bestemmes af mange lovtekster med mange ansvarlige ministre.

Når politikerne træffer beslutninger om en ny lovgivning eller ændring af en gældende, har lovgivningen ofte konsekvenser for børn og unge, der rækker ud over det enkelte ressortområde. Det er desværre Børnerådets erfaring, at børneperspektivet ofte bliver overset, når der bliver truffet politiske beslutninger på tværs af ministerier, som vedrører voksne, men hvor børn sekundært berøres af den førte politik. Ligeledes bliver børneperspektivet også overset, når det handler om lovgivning, der har direkte indflydelse på børn og unges liv.

Det er derfor Børnerådets primære anbefaling, at regeringen genopretter det tværministerielle børneudvalg. Det tværministerielle børneudvalg kan være med til at sikre en central koordinering af lovgivningsarbejdet og også af gældende lovgivning ift. at imødekomme de utilsigtede negative konsekvenser, en lovgivning kan have for børn og unge. Et genoprettet børneudvalg kan dermed være med til at sikre tiltag ift. familieliv og arbejdslivsbalance, så børns trivsel i familierne understøttes.

Nedenfor har Børnerådet samlet en række forhold, som et tværministerielt børneudvalg med fordel kan adressere i forhold til børns oplevelser af livet i familien.

Børn har brug for og ret til at vokse op i familier i trivsel

Børnerådet anbefaler, at der i højere grad fokuseres på hjælp til forældreren og til at forebygge konflikter og brud i familien, fx gennem konfliktmægling og rådgivning til familier.

Flere af Børnerådets panelundersøgelser viser, at en god stemning derhjemme og forældre, der ikke skændes, er noget af det vigtigste for trivslen hos børn og unge. Samtidig viser undersøgelser, at børn fra skilsmissefamilier i højere grad end andre børn er udsatte på forskellige parametre. For at sikre børns trivsel i hjemmet, mener Børnerådet, der bør være mere hjælp og rådgivning til forældre med et højt konfliktniveau. Både mens de er sammen, og hvis der har været et brud i familien.

Ifølge Servicelovens paragraf 11 skal kommunerne tilbyde gratis familieorienteret rådgivning til løsning af vanskeligheder i familien. Kommunernes tilbud er dog varierende og afhængige af den enkelte kommunes prioriteringer. Statsforvaltningen tilbyder konfliktmægling til par, der er gået fra

hinanden. Børnerådet efterlyser en landsdækkende og mere ensrettet række tilbud til familier, hvor en konflikt eller situation ikke allerede er eskaleret.

I Norge kan *Familietjenesten* gratis tilbyde rådgivningstimer til familier uden henvisning fra andre offentlige instanser, og familier kan dermed få hjælp, før de er på vej til et brud. Her har familier ret til et antal samtaler, hvis de har brug for hjælp til at håndtere kriser i parforholdet, og der er obligatorisk konfliktmægling, når forældre går fra hinanden. Det har vist sig at være en stor succes. Langt færre brud i familien ender med, at en domstol skal afgøre samværsspørgsmålet, fordi samtaler og konfliktmægling har medvirket til at finde en acceptabel løsning.

At det forebyggende arbejde kan have afgørende betydning for, om en familie oplever brud, ses også i et satspuljeprojekt i Danmark vedrørende parrådgivning²¹, hvor man har undersøgt effekten af et forebyggende program med det formål at styrke parforhold²². I evalueringen af programmet var syv ud af ti deltagende par tre måneder efter kurset 'enige' eller 'helt enige' i, at kurset havde mindsket deres konfliktniveau. Da vi ved fra Børnerådets undersøgelser såvel som fra andre undersøgelser, at børns trivsel i mange henseender er afhængig af forældrenes trivsel, er dette kursus blot ét eksempel på, hvordan man kan understøtte en højere trivsel i hjemmene for både forældre og børn.

En del af det forebyggende arbejde med trivsel i familien ligger hos landets sundhedsplejersker, der hjælper og rådgiver familien i barnets første år. De arbejder efter §120 i Sundhedsloven, som er uddybet i Sundhedsstyrelsens vejledning. Den er dog netop kun vejledende, og det betyder, at kommunerne selv kan beslutte eksempelvis at skære ned på antallet af hjemmebesøg. Her mener Børnerådet, det er oplagt, at vejledningens 'kan'-bestemmelse bliver ændret til en 'skal'-bestemmelse.

Børnerådet anbefaler, at et tværministerielt børneudvalg undersøger og beskriver, hvordan der kan sikres forebyggende og rådgivende indsatser, på ovenstående baggrund, fx i form af landsdækkende og gratis adgang til par- og familierådgivning. Børnerådet anbefaler ligeledes, at rådgivningen ikke alene er fokuseret på konfliktforebyggelse og -håndtering, men også er et tilbud til forældre, der har brug for hjælp til at håndtere forælderrollen.

Børn har brug for og ret til tilstedeværende forældre, der ikke er stressede

Børnerådet anbefaler, at rammerne for voksnes arbejdsliv indrettes mere fleksibelt til gavn for børnene, fx sådan at forældre får bedre mulighed for at fordele deres arbejdsmængde henover et arbejdsliv.

I Børnerådets panelundersøgelser siger et overvældende antal børn, at de oplever stressede forældre. Og de børn, der har stressede forældre siger samtidig, at deres forældre skælder mere ud, når de er stressede. De samme børn har en dårligere trivsel, end de børn der ikke får skæld ud så ofte. Derfor opfordrer Børnerådet til, at et tværministerielt familieudvalg tager højde for børnenes trivsel, når der skal træffes politiske beslutninger om familie- og arbejdsliv.

²¹ Projektet kørte fra 2010-2015.

²² PREP – Prevention and Relationship Enhancement Program.

Det danske arbejdsmarked er i dag tilrettelagt sådan, at alle – uanset livsforløb – arbejder 37 timer om ugen i 46 uger om året. I Familie- og arbejdslivskommissionens rapport fra 2007²³ påpeges det, at de fleste mennesker gennemgår nogle typiske faser med mere eller mindre overskud til at yde på arbejdspladsen. Et arbejdsliv kan således beskrives i bølger som følger:

- nyuddannet uden familie: stort overskud til arbejde
- småbørnsfamilie: mindre arbejdsoverskud
- børnene flytter hjemmefra: større overskud til arbejde
- egne forældre bliver plejekrævende pga. alderdom: mindre overskud til arbejde.

I det følgende er – til inspiration – beskrevet forskellige bud, blandt andet fra andre lande, på, hvordan de politiske rammer for arbejdslivet kan blive mere børnevenlige. Nogle elementer går igen i de forskellige modeller, der kan bruges til inspiration og drøftelse:

I. Familiekommissionens bud: Forældre sparer op til orlov gennem indbetaling eller bruger af sin pension

Familie- og arbejdslivskommissionen foreslår i deres rapport en model, hvor der spares op til at tage orlov i en periode. Det foreslås at gøre det på nogenlunde samme måde, som indbetalingen til pension. I den foreslåede model sparer den enkelte primært selv op til og afholder udgiften i forbindelse med orloven. Alternativt foreslås det, at man kan bruge x antal måneder af sin pension på orlov og gå et tilsvarende antal måneder senere på pension. Systemer, der delvist ligner det, kommissionen foreslår, findes i andre lande, som vi normalt sammenligner os med. I lande som fx Sverige, Belgien og Holland er der flere muligheder for at graduere sin arbejdsindsats i løbet af et typisk arbejdsliv. Familie- og arbejdslivskommissionen opfordrede ligeledes i deres rapport til, at arbejdspladserne etablerede mere fleksible fleks-ordninger, så medarbejderne har bedre mulighed for at holde fri i en længere periode eller gå ned i arbejdstimer, hvis de skulle få brug for det.

II. Den belgiske model: Mulighed for at gå ned i tid i en periode med offentlig kompensation

I Belgien er der mulighed for, alt efter hvilken sektor man arbejder i, at arbejde mindre eller slet ikke arbejde i en kortere eller længere periode (career break/time credit). Der er både mulighed for at tage orlov i kortere eller længere perioder, og man har lov til at gå ned i tid i en periode – her kan det også gradueres, hvor meget man går ned i tid. I mange tilfælde vil man modtage en offentlig kompensation under denne orlov. Det er således ikke arbejdsgiveren eller den ansatte selv, der betaler eller sparer op til ordningen²⁴.

²³ Familie- og arbejdslivskommissionens rapport *Chance for balance*: <http://sim.dk/media/15627/chance-for-balance-et-faelles-ansvar-hovedrapport-fra-familie-og-arbejdslivskommissionen.pdf>

²⁴ Angloinfo – working in Belgium, annual leave - <http://belgium.angloinfo.com/working/eu-factsheets-working/annual-leave/>

III. Den hollandske model: Mulighed for at spare op til orlov gennem indkomst

Livsforløbspolitikken i Holland giver mulighed for at spare op til 12 pct. af indkomsten op til orlov (på maksimalt tre år). Bruges den ikke i løbet af arbejdslivet, overføres pengene til pensionsopsparingen.

IV. Den svenske model: Ret til selvbetalt reduktion af arbejdstid og til at gemme barsel

I Sverige er der en ordning med egenfinansiering i barnets første otte leveår. Her har forældre ret til at reducere deres arbejdstid med 25 pct. Samtidig skal det nævnes, at man i Sverige har 69 ugers betalt barselorlov mod 52 i Danmark²⁵. En forlængelse af barselperioden giver forældrene bedre mulighed for eventuelt at gemme noget af barslen til senere brug eller lave lokale aftaler om nedsat tid i barnets tidlige leveår.

Børn har ret til at være sammen med begge deres forældre i deres barndom

Børnerådet anbefaler, at fædre får bedre mulighed for at være sammen med deres børn, så barnet knyttes til begge forældre i de tidlige år, og så hjemmets omsorgsopgaver fordeles mere ligeligt – til gavn for både barn og familie.

Den seneste undersøgelse i Minibørnpanelet bekræfter, som også andre undersøgelser har påpeget, at der er en gennemgående skæv fordeling af omsorgsopgaverne i hjemmet. Erfaringer viser, at det har mange positive effekter i forhold til relationen mellem far og barn, hvis faderen tager noget af barselorloven, og fædres barsel bidrager også til en mere ligelig fordeling af omsorgsopgaverne i hjemmet. Samtidig viser undersøgelser fra Børnerådet, at børnene efterspørger mere samvær med deres far – også når de bliver teenagere.

I Sverige, hvor fædre har ret til mere barsel og også holder den, deles omsorgsopgaverne mere lige mellem forældrene. Tal viser samtidig, at svenske fædre i langt højere grad er tilbøjelige til at tage barnets første sygedag, end det er tilfældet i Danmark.

Det kan ifølge eksperter have mange positive effekter, at fædre tager en betydende del af forældreorloven i barnets første leveår. En opgørelse fra Ugebrevet A4 på baggrund af tal fra Danmarks Statistik og Gallup viser, at danske fædre, der er faglærte eller ufaglærte, i gennemsnit tager 24 dage på barsel, og at mænd med en lang videregående uddannelse i gennemsnit tager 46 dages barsel²⁶. Flere eksperter peger på, at fædre, der går på barsel, er mere tilbøjelige til at tage del i omsorgsopgaverne i hjemmet, og nogle eksperter mener, at en mere lige fordeling af omsorgsopgaver også er med til at skabe en bedre helbredstilstand og forebygge skilsmisser²⁷.

²⁵ International Network on Leave Policies and Research – country reports, 2014

²⁶ Ugebrevet A4 – Mænd i skurvognen skal ud med barnevognen - http://www.ugebreveta4.dk/maend-i-skurvognen-skal-ud-med-barnevognen_20405.aspx

²⁷ Blandt andre Sven Aage Madsen, chefspsykolog på Rigshospitalet, der har forsket i fædre og familier – Far på barsel gavner hele familien, Kristeligt Dagblad den 7. april 2012 - <http://www.kristeligt-dagblad.dk/familieliv/far-ppct.C3pct.A5-barsel-gavner-hele-familien>

I forlængelse heraf er det værd at bemærke, at Danmark er overrepræsenteret i forhold til resten af Norden, når det kommer til skilsmisser. Således blev 3,4 par pr. 1.000 indbyggere skilt i Danmark i 2013, hvor det gennemsnitlige tal for Norden er 2,6 par pr. 1.000 indbyggere i 2013²⁸.

I Sverige, hvor ni uger af barslen er øremærket til fædre, tager fædre i gennemsnit 25 pct. af orlovsperioden. I Danmark taget fædre i gennemsnit 7 pct. af orlovsperioden. Tallene for, hvem der bliver hjemme, når barnet er sygt, peger i retning af en mere lige fordeling af omsorgsopgaverne i hjemmet i Sverige. Tal fra det svenske *Försäkringskassan* viser da også, at mødre tog 5,8 dage hjemme med syge børn, mens fædre tog 4,6 dage i 2012, hvilket svarer til at mødre tog 20 pct. flere sygedage end mændene. I Danmark tager kvinder næsten dobbelt så mange af barnets sygedage som mændene – hvilket børnenes oplevelse bekræfter, som beskrevet ovenfor.

De ovenstående tal taget i betragtning, mener Børnerådet, der er meget at hente i forhold til både børnenes og familiernes overordnede trivsel, ved at sikre fædre bedre muligheder for at indgå i familielivet, fx i form af øremærket barsel. Derfor opfordrer Børnerådet et tværministerielt børneudvalg til se på, hvordan fædre kan sikres muligheden for mere tid med deres små børn og også sikres bedre deltagelse i omsorgsopgaver, fx gennem udvidet øremærket barsel til fædre.

Børn har ret til at blive passet af deres forældre, når de er syge

Børnerådet anbefaler, at forældre sikres bedre rammer i forhold til at passe deres børn under sygdom.

Børnene i Børnerådets Minibørnepanel vil helst passes af deres forældre, når de er syge og ikke kan komme i daginstitution. Børns sygdom er dog sjældent overstået på den første sygedag, som mange forældre har via arbejdspladsens overenskomst. Ikke alle danske forældre har ret til barnets 1. sygedag, men må eksempelvis bruge feriedage til at passe barnet, hvilket fører til endnu mindre tid til familien. Derfor er der stress i mange hjem, når små børn er syge, og det påvirker børnenes trivsel. Samtidig bliver børn ofte afleveret i institution, mens de stadig er syge.

Der er stor forskel på de forskellige landes indretning af systemer i forbindelse med børn sygedage og andre familierelaterede love og regler. Da beskæftigelsesfrekvensen for kvinder og mænd i Norge og Sverige er tilsvarende den danske²⁹, giver det bedst mening at sammenligne forholdene i Danmark med forholdene i disse lande.

I Norge har forældre ret til i alt 20 dages fravær årligt i forbindelse med et barns sygdom, ved to børn eller flere er det 30 dage. Det regnes i henholdsvis 10 og 15 dage pr. forældre ved et eller flere børn, og enlige forældre har ret til 20 eller 30 dage ved et eller flere børn. Lønudgifterne i forbindelse med forældres fravær som følge af barns sygdom dækkes 100 pct. af den norske sociale sikring³⁰.

²⁸ Nordisk Råd – Nordisk Statistisk Årbog 2014

²⁹ OECD: stats.oecd.org – General Statistics.

³⁰ Challenges for future family policies in the nordic countries, Björnberg & Ottosen (Red.), 2013

I Sverige har hver forælder ret til 60 dages fri i forbindelse med barns sygdom om året. Et forældrepar har således ret til 120 dage pr. barn hvert år, indtil barnet fylder 12 år. Fridagene i forbindelse med barns sygdom er ikke arbejdsgiverbetalt, men betales af det statsfinansierede *Försäkringskassan*, der kompenserer forældrene med 80 pct. af deres normale indkomst for de dage, de er hjemme med barnet³¹.

I Sverige bruger forældrene i gennemsnit fem dage hjemme fra arbejde om året på barns sygdom, ifølge tal fra *Försäkringskassan*. De opgørelser, som er til rådighed i Danmark, skønner, at danske forældre i snit er hjemme mellem en og to dage om året på grund af barns sygdom. På baggrund af en Megafon-undersøgelse foretaget for Politiken fremgår det, at hver tredje danske forælder har afleveret et ikke helt raskt barn i institution eller skole. Samtidig har hver femte meldt sig selv syg for at passe et sygt barn, og hver anden har brugt ferie- eller fridage på at passe deres syge børn³².

På baggrund af løsningerne i Sverige og Norge, mener Børnerådet, at et tværministerielt udvalg med fordel kan se på, hvordan begge forældre får mulighed for at passe deres syge børn inden for nogle rammer, der svarer til den periode, barnet reelt er sygt, sådan at det kan undgås, at familien presses for hårdt, og at børn selv oplever, at de kommer syge i børnehave.

³¹ Ibid.

³² Politiken den 23. august 2014 : *Svenskerne undgår 'klokken 13-feber' i børnehaverne*
<http://politiken.dk/forbrugogliv/livsstil/familieliv/ECE2374776/svenskerne-undgaar-klokken-13-feber-i-boernehaverne/>